

K ODRÁŽENÍ PROTIZTEČÍ

Po zničení nepřítele v opěrných bodech na předním okraji obrany usměrníme úsilí útočících vojsk k rozhodnému rozvíjení útoku do hloubky. Jejich postup může však narušit množství různých činitelů a zejména aktivní činnost nepřítele. Vrcholným projevem aktivity nepřátelských vojsk v obraně jsou protizteče.

Armády NATO, především americká a západoněmecká armáda, věnují přípravě, vedení a zabezpečení protiztečí značnou pozornost. Protizteče se vedou podle zásad útočného boje a jsou vlastně útokem s omezeným cílem. Cílem protiztečí zpravidla je zničit ty části útočníka, které se vlomily do obrany a obnovit původní situaci (znovu získat ztracený prostor). Mohou být vedeny ve všech druzích obrany a při boji na zdrženou. K protiztečím jsou předurčeny druhé sledy (zálohy) praporů a vyšších stupňů. Podle stupně, který protizteče organizuje a vede, můžeme protizteče dělit na praporní, brigádní, divizní a sborové. V jejich síle, složení a palebné podpoře budou značné rozdíly, které pramení z různých možností jednotlivých stupňů. Protizteče podporuje dělostřelectvo, bitevní vrtulníky, taktické letectvo a zpravidla od stupně brigáda jsou v jejich prospěch uskutečněny jaderné údery (obvykle velmi malé nebo malé ráže). Kromě toho se organizuje rozsáhlé ženijní zabezpečení a PVO. Hrubý orientační přehled o protiztečích — viz **tabulku 1**.

Je známo, že nepřítel vyčleňuje do druhých sledů (záloh) především tankové (obrněné) jednotky a útvary, které tvoří hlavní údernou sílu protiztečí. Jejich odolnost, pohyblivost a palebná síla nutí útočící vojska k tomu, aby k ničení druhých sledů a záloh používala těch nejúčinnějších prostředků. Spolu s nimi je nutné ničit a umlčovat i ty prostředky nepřítele (především prostředky jaderného napadení), které budou palebně zabezpečovat jejich zasažení do protiztečí. To je velmi náročný úkol, který můžeme spolehlivě splnit jen tehdy, budou-li se na něm podílet palebné prostředky taktického i operačního stupně.

Tabulka 1

Stupeň	Armáda	Možné síly vyčleněné k vedení protizteče	Šířka úseku možného vedení	Možná podpora protizteče
Praporní protizteč	USA	Zpravidla tr, někdy posílená jednou až dvěma mč	až 1 500 m	Organickými praporními prostředky, dělostřelectvem brigády, popř. i JÚ velmi malé ráže
	NSR	Zpravidla tr, někdy posílená mč	700–1 000 m i více	Organickými praporními prostředky, dělostřelectvem brigády
Brigádní protizteč	USA	Zpravidla tpr (někdy bez tr) posílený jednou mr, někdy tpr s mpr	3–6 km i více	Dělostřelectvem brigády a divize, bitevními vrtulníky, úderem taktického letectva, dvěma i více JÚ
	NSR	Zpravidla tpr (někdy bez tr) posílený jednou mr	3–4 km	Dělostřelectvem brigády a divize, perspektivně bitevními vrtulníky, 1 až 2 JÚ
Divizní protizteč	USA	Zpravidla ob složená z 2 až 3 tpr a 1 až 2 mpr	10–12 km i více	Dělostřelectvem prvosledových brigád a divize, bitevními vrtulníky, úderem taktického letectva, i více jak 5 JÚ
	NSR	Zpravidla tb	6–8 km i více	Dělostřelectvem prvosledových brigád a divize, perspektivně bitevními vrtulníky, úderem taktického letectva, 3–5 JÚ
Sborová protizteč	USA	Jedna až dvě divize, popř. i lehký obrněný pluk	25–30 km i více	Prostředky sborové dělostřelecké skupiny, dělostřelectvem divizí prvního sledu a zasazované divize, bitevními vrtulníky, údery letectva, skupinovým JÚ
	NSR	Divize (td i md)	20–25 km i více	Obdobně jako u armády USA, bitevní vrtulníky perspektivně, ve skupinových JÚ menší počet JÚ

Nebezpečnost protiztečí nebude jen v jejich úderné síle a palebné podpoře, ale i v jejich četnosti. Nepodaří-li se nám výrazně oslabit nepřátelské zálohy, pak proti útvarům jedné prvosledové divize (útočící v pásmu širokém 15—20 km) mohou být do splnění bližšího úkolu divize vedeny 3 až 4 praporů protizteče, 1 až 2 brigádní a 1 divizní protizteč. Značná četnost protiztečí a stupňování jejich úderné síly narušují průběh útoku tím, že opakovaně zdržují a vyčerpávají prvosledové jednotky a útvary, narušují jejich bojové sestavy, zvyšují ztráty a nutí je k různým nežádoucím opatřením.

Aby tempo útoku nebylo paralyzováno aktivní činností nepřátelských záloh, je třeba je ničit a umlčovat včas a v situacích, kdy jsou nejvíce zranitelné. Zničit nebo podstatně oslabit nepřátelské zálohy můžeme především jadernými zbraněmi. Pokud bude bojová činnost vedena jen s použitím klasických prostředků, pak hlavním prostředkem ničení nepřátelských záloh bude letectvo a dělostřelectvo. Tyto prostředky, jak ukazují zkušenosti z války a různé výpočty jejich bojových možností, jsou schopny jen oslabit a zdržet nepřátelské zálohy (narušit jejich rozvinování). To znamená, že při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní nepřátelské zálohy budou aktivnější a bojeschopnější a těžiště ničení jejich živé síly a bojové techniky bude na prvosledových tankových a motostřeleckých jednotkách a útvarech a jejich organických i posilových prostředcích.

Další příznivé okolnosti pro vedení protiztečí vyplývají i z charakteristických rysů soudobého útoku. Nerovnoměrný postup a vklínění jednotek a útvarů do obrany nepřítele sice umožňují rozdělit bojovou sestavu nepřítele na oddělené části, vést údery do boků a týlu nezničených uskupení vojsk nepřítele, obklíčovat a ničit ho po částech, ale současně ztěžují velení a umožňují i nepříteli zasazovat údery do obnažených boků útočících vojsk a přivádět je do obtížné situace.

Odrážení protiztečí nebude proto jednoduchou záležitostí. I když jde jen o dílčí problematiku útočného boje, její dosah na celkový průběh a výsledky útoku je značný. Hledání efektivních způsobů odrážení protiztečí bude proto velmi naléhavé. V základních řádech jsou způsoby odrážení protiztečí jen stroze naznačeny a chceme-li se o nich dovědět více, musíme sáhnout po sovětské memoárové literatuře.

Za Velké vlastenecké války uskutečnili fašisté nespočetné množství protiztečí, které byly vedeny různě silnými tankovými i pěšími jednotkami (útvary) a podporovány palbou dělostřelectva a minometů. Většina protiztečí byla vedena velmi úporně a vojska nepřítele obvykle ustoupila až když utrpěla citelné ztráty (dosahující $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$ jejich stavu).

Zkušenosti z odrážení protiztečí v letech Velké vlastenecké války lze shrnout v tento poznatek: nejlepších výsledků bylo dosaženo tam, kde se na odrážení podílely v těsné součinnosti střelecké jednotky, tanky, samohybná děla, protitankové dělostřelectvo a dělostřelectvo nepřímé střelby, kde nepřátelské zálohy byly ničeny letectvem a dělostřelectvem již při vyvádění a rozvinování a kde byly odráženy palbou a současným úderem do boků a týlu nepřítele při protizteči. Chci upozornit na důležitou skutečnost, že při odrážení protiztečí docházelo ke zdržení a k narušení tempa útoku, zvýšeným ztrátám, zvýšené spotřebě střeliva a dalším negativním jevům. Odrážet protizteč neznamenalo nic jiného, než fyzicky zničit rozhodující část živé síly a techniky nepřítele při protizteči. Teprve pak se vzdával aktivní činnosti.

Tyto zkušenosti jsou poučné i dnes. Při jejich využití však musíme přihlížet k novým kvalitám v organizaci a výzbroji vojsk kapitalistických armád, které se odrážejí i v jejich zvýšené odolnosti a aktivitě při vedení obrany a boje na zdrženou, i ke kvalitativním změnám v organizaci vlastních vojsk. Používáním nových, daleko účinnějších palebných prostředků se může vytvořit mnohem složitější bojová situace, než tomu bylo v minulosti. Odrážení protiztečí v takové situaci se nestane ničím jiným, než prostorově a časově omezeným, ale velmi ostrým, dynamickým a úporným střetnutím tankových a motostřeleckých jednotek, útvarů a svazků s tankovými (obrněnými) a mechanizovanými jednotkami, útvary a svazky nepřítele. Toto střetnutí bude vyžadovat od vojsk, velitelů a štábů značné vypětí sil, pružné a iniciativní jednání. Zpravidla bude zahrnovat komplex různých opatření a činností s určitou metodickou návazností. Podle posloupnosti a charakteru jednotlivých opatření a činností lze jej rozdělit na dvě údobí.

První údobí je vlastně údobím příprav k odražení protizteče a může zahrnovat: upřesnění úkolů průzkumu ke sledování činnosti nepřátelských záloh, soustavné informování o jejich síle, složení a činnosti; ničení nepřátelských záloh přisunovaných z hloubky jadernými údery, letectvem a dělostřelectvem; upřesnění úkolů prvosledovým jednotkám a útvarům k odražení protizteče, případné změny směrů útoku; zabezpečení boků, upřesnění některých součinností otázek; stanovení doplňkových úkolů přiděleným i podpůrným palebným prostředkům, manévry palebnými prostředky a zálohami (PTZ a POZ) na ohrožený směr; zaujetí (ovládnutí) výhodných čar motostřeleckými a tankovými jednotkami a palebné ničení těch odporů, které tomu brání; organizaci systému paleb.

Druhé údobí je údobím vlastního střetnutí prvosledových jednotek a útvarů s protiztečí a může zahrnovat: ničení živé síly a bojové techniky nepřítele při protizteči přímými palbami tanků, PTRS, bojových vozidel pěchoty, lafetovaných zbraní OT a dalších palebných prostředků, přehradné a soustředěné palby dělostřelectva; zásahy PTZ a POZ na plánované i neplánované čáry; manévry a úder částí sil do boků nepřítele (zpravidla půjde o kombinaci čelních ztečí a ztečí do boku nepřátelského uskupení či protiztečí); zničení nepřítele, který pronikl do sestav prvosledových útvarů a postupné obnovení útočné činnosti.

Je pochopitelné, že v délce trvání i v obsahu jednotlivých údobí budou rozdíly (někdy i značné), pramenící z variabilních situačních prvků, např. z různé síly a složení druhých sledů (záloh) nepřítele, různé situace, stavu a možností vlastních vojsk, terénu apod. Realizace jednotlivých opatření a činností zpravidla proběhne v časové tísní a u prvosledových jednotek v přímém palebném styku s nepřítelem, který se bude všemi prostředky snažit o vytvoření co nejvýhodnějších podmínek k vedení protizteče. Rozhodování velitele, práce štábu a doručení úkolů podřízeným musí probíhat operativně a rychle (úkoly budou předávány krátkými nařízeními na pojičkách a v průběhu odrážení protizteče mohou být dále upřesňovány), protože nepřátelské zálohy se k protizteči budou rozvíjet z chodu, bez zastavování, ve snaze získat čas k využití palebných úderů vedených na naše jednotky a k docílení překvapení. Jaderné, popř. i chemické údery, údery letectva a palby dělostřelectva nepřítele před protiztečí mohou navíc komplikovat rozhodování velitelů a činnost štábů v tom smyslu, že bude nutné současně s odrážením protizteče obnovovat bojeschopnost zasažených vojsk.

Snahou nepřítelů bude vést protizteče tak, aby směřovaly na slabá místa v bojových sestavách našich vojsk, tj. do boků útočících jednotek, útvarů a svazků a do prostorů, v nichž naše útočící vojska byla oslabena jadernými nebo jinými údery. V důsledku toho budeme měnit směry útoku některých jednotek (útvarů) a vést různé manévry palbou, palebnými prostředky a zátaras-y. Cílem těchto opatření bude vytvoření vlastního uskupení sil a prostředků pro odrazení protizteče.

Rozhodnutí pro odrazení protizteče musí respektovat situaci na bojišti, sílu, složení a bojovou aktivitu nepřátelských záloh, poměr sil, který se vytváří na směru protizteče a v pásmu útočícího útvaru (svazku), terén a další faktory.

Jedním z nejdůležitějších faktorů rozhodujících nejen o konkrétním způsobu odrazení protizteče, ale i o době potřebné k jejímu odrazení a o celkovém výsledku tohoto střetnutí je **poměr sil**. Zasazením záloh do protizteče, připojením dotykových jednotek k protizteči a oslabením našich vojsk palebnými údery může si nepřítel vytvořit na směru protizteče i značnou převahu. K jejímu zlomení musíme včas soustředit úsilí všech dosažitelných palebných prostředků, protože opětovné vyrovnaní a vytvoření výhodného poměru sil oslabením nepřátelských záloh ještě před jejich střetnutím s našimi prvosledovými jednotkami vytváří příznivé podmínky pro odrazení protizteče rozhodným úderem tankových a motostřeleckých jednotek (útvarů), aniž by zastavovaly útok.

Aktivní palebné ničení nepřátelských záloh při přesunu a rozvinování a z chodu vedená rázná zteč tankových a motostřeleckých jednotek (útvarů), kterou dokončí jejich zničení, tvoří jeden ze způsobů odrazení protizteče.

Zvláštního významu při tomto způsobu odrazení protizteče nabývá iniciativa a rozhodnost velitelů jednotek (útvarů) napadených protiztečí, aktivita, vzájemná pomoc a úzká součinnost se sousedy. Význam pomoci sousedů, včetně těch, kteří nebyli nepřátelskou protiztečí napadeni, značně vzrostl v souvislosti s nerovnoměrností postupu útočících vojsk, s možností vzniku mezer v bojových sestavách a obnažení jejich boků.

Z aktivní činnosti obou stran (protizteč je vlastně útok proti útoku) vyplývá, že tento způsob odrazení protizteče **může mít charakter střetného boje**. Rychlé zničení nepřátelských záloh ve střetném boji příznivě ovlivní i udržení tempa útoku a jeho další průběh.

Jiná situace však nastává tehdy, kdy se nepříteli podaří, byť dočasně, změnit poměr sil ve svůj prospěch. Z hlediska jednotek a útvarů, které směr protizteče přehrazují, půjde o odrazení protizteče početně silnějšího nepřítel. K tomu může dojít za situace, kdy vlastní vojska nemají dostatek prostředků k tomu, aby předem oslabil nepřátelské zálohy (např. při nedostatku jaderných náplní, při vyřazení vlastních prostředků jaderného napadení, při značném rozptýlení nepřátelských záloh apod.) a obvykle při boji vedeném bez použití jaderných zbraní.

Za této situace bude zpravidla nutné již při odrazení protizteče brigádních a divizních záloh přecházet částí sil prvosledových pluků a divizí do obrany a odrážet nepřátelskou protizteč palbou z místa. Obrana organizovaná a vedená v průběhu útoku má dočasný charakter a končí obnovením útočné činnosti. Tato obrana se obvykle vyznačuje nepostačující ženijní úpravou terénu, která vyplývá z nedostatku času na realizaci ženijních opatření. Rozhodující význam pro úspěšné vedení obranného boje má využití a upevnění výhodných terénních čar, manévry palbou, silami a prostředky, součinností se sousedy a účinná

palebná podpora prostředky nadřízeného velitele. Cílem této obrany bude odrazit protizteč záloh nepřítele, které jsou v převaze, způsobit jim značné ztráty, udržet stanovené prostory a tím vytvořit podmínky k obnovení útoku.

Součinnost vojsk budeme organizovat tak, aby bránící se jednotky (útvary) nevedly boj izolovaně, ale jejich sousedé, kteří nebyli protiztečí napadeni, jim úderů do boků a týlu nepřítele při protizteči usnadnili splnění úkolu. K těmto úderům se obvykle připojuje i část sil napadených jednotek (útvary). Zálohy nebo druhé sledy napadených jednotek a útvarů mohou dokončit rozdrčení nepřítele, rozvinout útok a nebo mohou vytvářet hloubku sestavy na ohroženém směru.

Přechod ohrožených jednotek (útvary) do dočasné obrany, ničení a oslabení nepřítele při protizteči palbami z výhodných terénních čas s následujícím úderem vyčleněných sil a prostředků do boků a týlu nepřítele tvoří další možný způsob odražení protiztečí.

Způsoby odražení protiztečí mohou mít mnoho podob a variant a nemůžeme ani jednoznačně stanovit čas potřebný na odražení jednotlivých protiztečí. Mohu jen orientačně uvést, že odražení protiztečí bude probíhat v časových úsecích, jejichž délka se v závislosti na různých okolnostech a činitelích může pohybovat v rozmezí několika desítek minut až několika hodin.

S postupem vojsk do hloubky nepřátelské obrany bude síla protiztečí narůstat. Nejsilnější protizteče mohou vést sborové zálohy (druhé sledy). Vzhledem k jejich síle bude ničení těchto záloh přesahovat možnosti jedné útočící divize. Ohrožená divize bude zpravidla nucena odrážet sborovou protizteč v těsné součinnosti se silami a prostředky velitele armády, s letectvem a se sousedy.

Při volbě způsobu odražení sborové protizteče budeme rovněž vycházet ze síly sborových záloh, z použití jaderných a ostatních zbraní, bojeschopnosti divize, situace sousedů, terénu ap. Při výhodném nebo vyrovnaném poměru sil může divize, zejména tanková, ničit sborové zálohy ve střetném boji a nebude-li poměr sil pro divizi výhodný, může k odražení sborové protizteče přecházet většinou sil nebo všemi silami na různě dlouhou dobu do obrany.

Způsoby bojové činnosti při odražení protiztečí se stále vyvíjejí, mění se kvalita, počet a proporce sil a prostředků, které se protiztečí a jejich odražení účastní, roste dosah i síla palebných úderů a objevují se nové bojové prostředky, které mohou aktivně a účinně do této činnosti zasahovat (např. bitevní vrtulníky). Ze stručného rozboru můžeme vyvodit a formulovat alespoň nejdůležitější obecně platné zásady a opatření, jimiž můžeme protizteči úspěšně čelit. Má-li být boj s aktivním nepřítelem úspěšný, je třeba:

- soustavně sledovat činnost nepřátelských záloh, ničit je již v době palebné přípravy útoku, popř. i dříve. Boj se zálohami zesilovat v době, kdy vycházejí z prostorů rozmístění, všemi prostředky narušovat jejich přísun a rozvinování;

- průběžně ničit prostředky jaderného napadení a další palebné prostředky, jimiž může nepřítel protizteče podporovat;

- včas krýt ohrožené boky, udržovat úzkou součinnost se sousedy, včas zaujmout výhodné čáry pro odražení protizteče;

- umístění a postup vlastních záloh volit tak, aby je bylo možné použít k úderu do boku nepřítele při protizteči, nebo vytvoření hloubky sestavy na ohroženém směru;

— podle dostřelu jednotlivých zbraní zahájit postupné ničení útočícího nepřítele, zejména jeho tanků a OT a za výhodné situace dokončit jeho zničení prudkým úderem tankových a motostřeleckých jednotek (útvárů);

— početně silnějšího nepřítele odrážet z výhodné čáry palbou, ihned po jeho oslabení a zastavení samostatně nebo v součinnosti se sousedy přejít do rozhodného útoku a dokončit jeho zničení.

Z válečných zkušeností a soudobých poznatků o možnostech a taktice našeho nepřítele při vedení obrany a boje na zdrženou vyplývá, že odrážení každé protizteče musíme chápat jako organizovanou, prostorově a časově různě omezenou, ale vždy náročnou činnost vojsk, velitelů a štábů. Ničivá síla soudobých zbraní, vysoká pohyblivost vojsk, rozhodnost cílů, které si bojující strany kladou, by zřejmě vyústily ve velmi ostrá a úporná střetnutí různě silných uskupení vojsk, jejichž výsledky by značnou měrou ovlivňovaly další průběh útočného boje. Ostrý charakter odrážení protiztečí ve spojení s možnostmi soudobých bojových prostředků vede k aktivnímu a rozhodnému charakteru bojové činnosti zúčastněných sil a prostředků a vytváří tak jeden z vážných dílčích problémů útočného boje. Důležitost tohoto problému stále narůstá a nutí nás studovat a hledat účinné prostředky a zásady bojové činnosti, které vytvoří optimální možnosti k maření a úspěšnému odrážení protiztečí.